

АНОТАЦІЯ

Локтіонов Є. В. Етюдний метод інсценізації прози: стратегії художньої інтерпретації і теоретичного аналізу (на матеріалі роману Ірини Вільде «Сестри Річинські»). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»), Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, Міністерство культури України, Київ, 2026.

Актуальність вибору теми дослідження творчого мистецького проєкту. В науковому обґрунтуванні творчого мистецького проєкту акцентовано увагу на проблемі творчого методу в загальногуманітарному контексті та окремо – в контексті сучасної української театральної практики. Виявлено історичні закономірності, в процесі яких технологічні чинники сценічної творчості набувають статусу художніх принципів. Доведено доцільність використання потенціалу конкретних творчих методів.

Дістало подальшого розвитку дослідження проблеми використання в сучасній сценічній практиці потенціалу етюдного методу та визначено його основні філософські, психологічні та технологічні засади як специфічного засобу «відсторонення» від головного формотворчого чинника театального мистецтва – авторського тексту – задля розшифрування первинного змістовного авторського імпульсу.

Проаналізовано переваги та недоліки етюдного методу на сучасному етапі розвитку театального мистецтва та зроблена типологізація вправ-етюдів.

Досліджено потенціал застосування як відомих етюдів-вправ, так і нових (як от моноакт чи вербатім) в постановці психотехніки під час

навчання та в безпосередній сценічній практиці. Обґрунтована перспективність інноваційних підходів в контексті новітніх розвідок в психології та психолінгвістиці.

Отримані результати верифіковані шляхом їх зіставлення з можливими результатами на даному етапі навчання, а також розглянуто їх в контексті традиційної педагогічної практики, яка спирається на принципи ієрархічності в підходах до структури людської психіки та метод фізичних дій.

Досліджено потенціал застосування трансдисциплінарних синергетичних підходів при аналізі процесів самоорганізації в сценічному мистецтві.

Вперше розглянуто сукупність репетицій, організованих за принципами етюдного методу, як відкриту систему, що знаходиться в нерівноважному стані, обмінюється із навколишнім середовищем енергією та інформацією, а також існує в поліваріантній нелінійній динаміці в точках біфуркації.

Здійснена адаптація синергетичного тезауруса до понятійно-категоріального апарату театральної практики, враховуючи її колективний характер.

Сформульовані основні структурні відмінності драматургічних текстів від прозових.

Проаналізувавши засоби трансформації наративних творів в сценічній практиці, вперше здійснена класифікація різних видів інсценізацій за ознакою повної та часткової адаптації, а також запропоновані схеми відповідних комунікативних структур.

Метою дослідження є аргументація перспективності застосування етюдного методу як засобу адаптації прози до сценічних умов на матеріалі роману Ірини Вільде «Сестри Річинські».

Методи дослідження. У роботі використано такі методи дослідження: описовий, аналітичний, компаративний, структурно-функціональний, синергетичний, метод дійового аналізу. Їх вибір обумовлений холістичним підходом під час роботи над проектом, оскільки теоретична складова має детермінувати практичне втілення сценічної композиції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що на даному етапі розвитку вітчизняного театру бракує досліджень, які б зосереджувалися на виокремленні та осмисленні специфічних особливостей творчого методу як засобу перетворення життєвої реальності у сценічні образи.

У першому розділі визначені основні структурні складові та принципи творчого методу як специфічного засобу трансформації дійсності в сценічні художні образи, перетворення повсякденного існування на певну надпобутову, художньо осмислену реальність. Акцентовано увагу на продуктивності ситуації, коли, в умовах певної поліваріантності та багатовекторності пошукових стратегій в сучасній гуманітаристиці, наукові теорії відмовляються від моносистемного принципу, а розвиваються шляхом релятивізації в конкурентному полі дослідницьких траєкторій. Розглянуто етюдний метод в контексті європейської теоретичної традиції дослідження проблеми художнього методу.

У другому розділі проаналізовано продуктивні та суперечливі в технологічному плані місця етюдного методу, особливу увагу приділено його інструментально-операційному рівню, як у випадку претендування на певну універсальність, так і в контексті «вразливих», на думку критиків, аспектів. Вперше здійснена типологізація етюдних вправ та надана характеристика кожному з цих видів. Вперше застосовані трансдисциплінарні синергетичні підходи при аналізі процесів самоорганізації в сценічному мистецтві та розглянуто етюд як відкриту, нелінійну та динамічну структуру, яка передбачає варіативність та альтернативність шляхів розвитку. Проартикульовані основні особливості етюдного методу як засобу

трансформації прозового тексту в сценічну практику. Вперше здійснена класифікація способів трансформації наративного тексту в сценічний (інсценувань) у відповідності до місця суб'єкта мовлення в загальній комунікативній структурі.

В третьому розділі проаналізовано процес створення сценічної композиції, практичної частини творчого мистецького проєкту «Етюдний метод інсценізації прози: стратегії художньої інтерпретації і теоретичного аналізу (на матеріалі роману Ірини Вільде «Сестри Річинські»)», та продемонстровано, яким чином всі види етюдів та всі засоби інсценувань були застосовані на практиці.

У висновках наголошено на перспективності застосування етюдного методу під час роботи над прозовим матеріалом. А оскільки представлена сценічна композиція є, певною мірою, «ескізом» до майбутньої дипломної вистави акторського курсу, вона, в усіх сенсах, набуває ознак відкритої системи (структури), що продовжує бути територією пошуку, подальших досліджень та відкриттів.

Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: *сценічне мистецтво, метод, художній метод, творчий метод, етюдний метод, етюд, майстерність актора, авторський текст, вербатім, народження слова, метод фізичних дій, інсценізація, наратив, проза, синергетика, нелінійність, дисипативна структура (система).*

ABSTRACT

Loktionov E. Scetch method of prose staging: strategies of artistic interpretation and theoretical analysis (based on the material of Iryna Vilde's novel "The Richinsky Sisters"). – Qualification research paper submitted as a manuscript.

Scientific justification of an artistic project submitted for the educational and creative degree of Doctor of Arts in specialty B6 “Performing Arts” (field of knowledge 02 “Culture and Art”), I. K. Karpenko-Kary Kyiv National University of Theater, Cinema and Television, Ministry of Culture of Ukraine, Kyiv, 2026.

The relevance of choosing the topic of research for a creative art project. The scientific justification of the creative art project focuses on the problem of the creative method in the general humanitarian context and separately in the context of modern Ukrainian theatrical practice. Historical patterns have been identified, in the process of which technological factors of stage creativity acquire the status of artistic principles. The feasibility of using the potential of specific creative methods has been proven.

The study of the problem of using the potential of the scetch method in modern stage practice was further developed and its main philosophical, psychological and technological principles were determined as a specific way of "removal" from the main form-forming factor of theatrical art – the author's text – in order to decipher the original substantive authorial impulse.

The advantages and disadvantages of the scetch method at the current stage of development of theatrical art are analyzed and a typology of scetch exercises is made.

The potential of using both well-known etudes-exercises and new ones (such as monoact or verbatim) in the production of psychotechnics during training and in direct stage practice was investigated. The prospects of innovative approaches in

the context of the latest research in psychology and psycholinguistics are substantiated.

The results obtained were verified by comparing them with possible results at this stage of training, and they were also considered in the context of traditional pedagogical practice, which is based on the principles of hierarchy in approaches to the structure of the human psyche and the method of physical actions.

The potential of applying transdisciplinary synergistic approaches in the analysis of self-organization processes in performing arts is explored.

For the first time, a set of rehearsals organized according to the principles of the scetch method is considered as an open system that is in a non-equilibrium state, exchanges energy and information with the environment, and also exists in multivariate nonlinear dynamics at bifurcation points.

The synergetic thesaurus has been adapted to the conceptual and categorical apparatus of theatrical practice, taking into account its collective nature.

The main structural differences between dramatic texts and prose texts are formulated.

Having analyzed the methods of transforming narrative works in stage practice, a classification of different types of stagings was carried out for the first time on the basis of full and partial adaptation, and schemes of corresponding communicative structures were proposed.

The purpose of the study is to argue for the prospects of using the scetch method as a means of adapting prose to stage conditions based on the material of Iryna Vilde's novel " The Richinsky Sisters ".

Research methods. The following research methods were used in the work: descriptive, analytical, comparative, structural-functional, synergistic, and action analysis methods. Their choice is due to a holistic approach when working on the

project, since the theoretical component should determine the practical implementation of the stage composition.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that at this stage of the development of domestic theater, there is a lack of research that would focus on identifying and understanding the specific features of the creative method as a way of transforming life reality into stage images.

The first chapter defines the main structural components and principles of the creative method as a specific way of transforming reality into stage artistic images, transforming everyday existence into a certain supra-mundane, artistically meaningful reality. Attention is focused on the productivity of the situation when, in conditions of a certain polyvariance and multivectority of search strategies in modern humanities, scientific theories abandon the monosystemic principle and develop through relativization in the competitive field of research trajectories. The scetch method is considered in the context of the European theoretical tradition of researching the problem of artistic method.

The second section analyzes the productive and technologically controversial places of the scetch method, paying special attention to its instrumental and operational level, both in the case of claims to a certain universality and in the context of "vulnerable" aspects, according to critics. For the first time, a typology of scetch exercises was carried out and a characteristic was given for each of these types. Transdisciplinary synergistic approaches are first applied in the analysis of self-organization processes in performing arts and the scetch is considered as an open, nonlinear, and dynamic structure that provides for variability and alternative development paths. The main features of the scetch method as a means of transforming a prose into a stage practice are articulated. For the first time, a classification of methods of transforming a narrative text into a stage text (staging) is carried out in accordance with the place of the subject of speech in the general communicative structure.

In the third chapter the process of creating a stage composition, the practical part of the creative art project "Scetch method of prose staging: strategies of artistic interpretation and theoretical analysis (based on the material of Iryna Vilde's novel "The Richinsky Sisters")", is analyzed and demonstrated how all types of scetches and all methods of staging were applied in practice.

The conclusions emphasize the prospects of using the scetch method when working on prose material. And since the presented stage composition is, to a certain extent, a "sketch" for the future graduation performance of this acting course, it, in every sense, acquires the characteristics of an open system (structure), which continues to be a territory of search, further research, and discovery.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of sources used and appendices.

Keywords: *performing arts, method, artistic method, creative method, scetch method, scetch, actor's skill, author's text, verbatim, birth of the word, method of physical actions, staging, narrative, prose, synergetics, nonlinearity, dissipative structure (system).*